

MUZEJI JAMESA JOYCEA I ITALA SVEVA U TRSTU – PRIMJER KNJIŽEVNOG SUŽIVOTA

ERIK SCHNEIDER
Muzej Jamesa Joycea
Trst, Italija

RICCARDO CEPACH
Muzej Svevo u Trstu
Trst, Italija

Prijateljstvo Jamesa Joycea i Itala Sveva jedna je od najslavnijih i najvažnijih književnih veza u 20. stoljeću. Od prvoga susreta 1907., kad je Svevo počeo učiti engleski jezik kod Joycea, do smrti tog tršćanskog pisca 1928., intenzivno su razmjenjivali ideje, rukopise i književna stajališta, a istodobno se umjetnički, novčano (u Svevovu slučaju) i osobno podupirali i poticali. Svevo je Joyceu dao mnoge elemente za stvaranje ideje i pisanje *Uliksa*, a Joyce je Svevu pružio potporu i pohvalu nužnu za nastavak pisanja nakon što su Svevove prve dvije knjige doživjele neuspjeh, te izgradio ugled u Francuskoj i Italiji 1920-ih.

Stotinu godina nakon njihova prvog susreta ta veza i dalje živi u dva muzeja koja su gradske vlasti Trsta posvetile dvojici “domaćih” pisaca. Zapravo, Muzej Jamesa Joycea i Muzej Svevo mnoštvom svojih tiskanih, rukopisnih i digitalnih zbirki i zajedničkih ili samostalnih projekata čine komplementarnu instituciju u kojoj posjetitelji dobivaju “dodanu vrijednost” pri razumijevanju i

Slika 1. James Joyce

Slika 2. Italo Svevo

poštovanju dvojice velikih pisaca, a koja ujedno obogaćuje turističku ponudu grada Trsta.

TRŠĆANSKI MUZEJ JAMESA JOYCEA

Tršćanski Muzej Jamesa Joycea osnovan je na Bloomsday, 16. lipnja 2004. Trenutačno se nalazi u malom prostoru uz Muzej Svevo, a posjeduje u Italiji jednu od najkompletnijih zbirki Joyceovih djela i osvrta na njih, s osobitim naglaskom na Joyceova djela na talijanskom jeziku i njegov boravak u Trstu, mnogo sekundarnih izvora, više od tisuću digitalnih fotografija Trsta iz Joyceova vremena (na kojima su i njegovi prijatelji, studenti i poznanici), dokumente o irskom piscu iz lokalnih arhiva i sobu za projekcije. Muzej svoj nedostatak prostora za izložbe nastoji nadoknaditi svojom “interaktivnošću” i gledateljima nudi 16-minutni film o Joyceu u Trstu, vrlo detaljnu i točnu web stranicu, interaktivni didaktički CD o *Dublinerima* (za

srednje škole) i vodstvo po Joyceovu Trstu. Također usko surađuje s Muzejom Svevo i sudjeluje u drugim lokalnim događanjima u vezi s Joyceom, osobito s Međunarodnom Joyceovom ljetnom školom, koju pomaže Sveučilište u Trstu i koja će se ove godine održati deseti put. Stoga se Muzej može smatrati “platformom” o Joyceu u Trstu, koja nudi ponešto za svakoga, od slučajnog posjetitelja koji nešto zna o Joyceu, pa do stručnjaka za Joyceova djela. Sav se Trst, uistinu, kao i Dublin, može smatrati Joyceovim muzejom, u kojemu i danas postoje mnoge piščeve adrese i važna mjesta, a stvari koje su na njega utjecale – osobito u pisanju remek-djela *Uliks* – još uvijek mogu “nanjušiti” dovoljno istančani ljudi.

No drago nam je najaviti da će najkasnije do proljeća 2008. i Joyceov i Svevov muzej preseliti u nove prostorije u velikoj, obnovljenoj zgradi iz 18. st., u središtu povijesne jezgre. Ondje će suživot dvaju muzeja biti potpun jer će

dijeliti izložbeni prostor za povremene izložbe, zajednički prostor za stalne postavbe, konferencijsku dvoranu, dvoranu za projekcije i prostrane, dobro osvijetljene čitaonice u kojima će posjetitelji i znanstvenici moći razgledati zbirke i razgovarati s kustosima.

MUZEJ SVEVO

Povijest tog muzeja sasvim je drugačija od Joyceova. Službeno je osnovan 1998., iako se

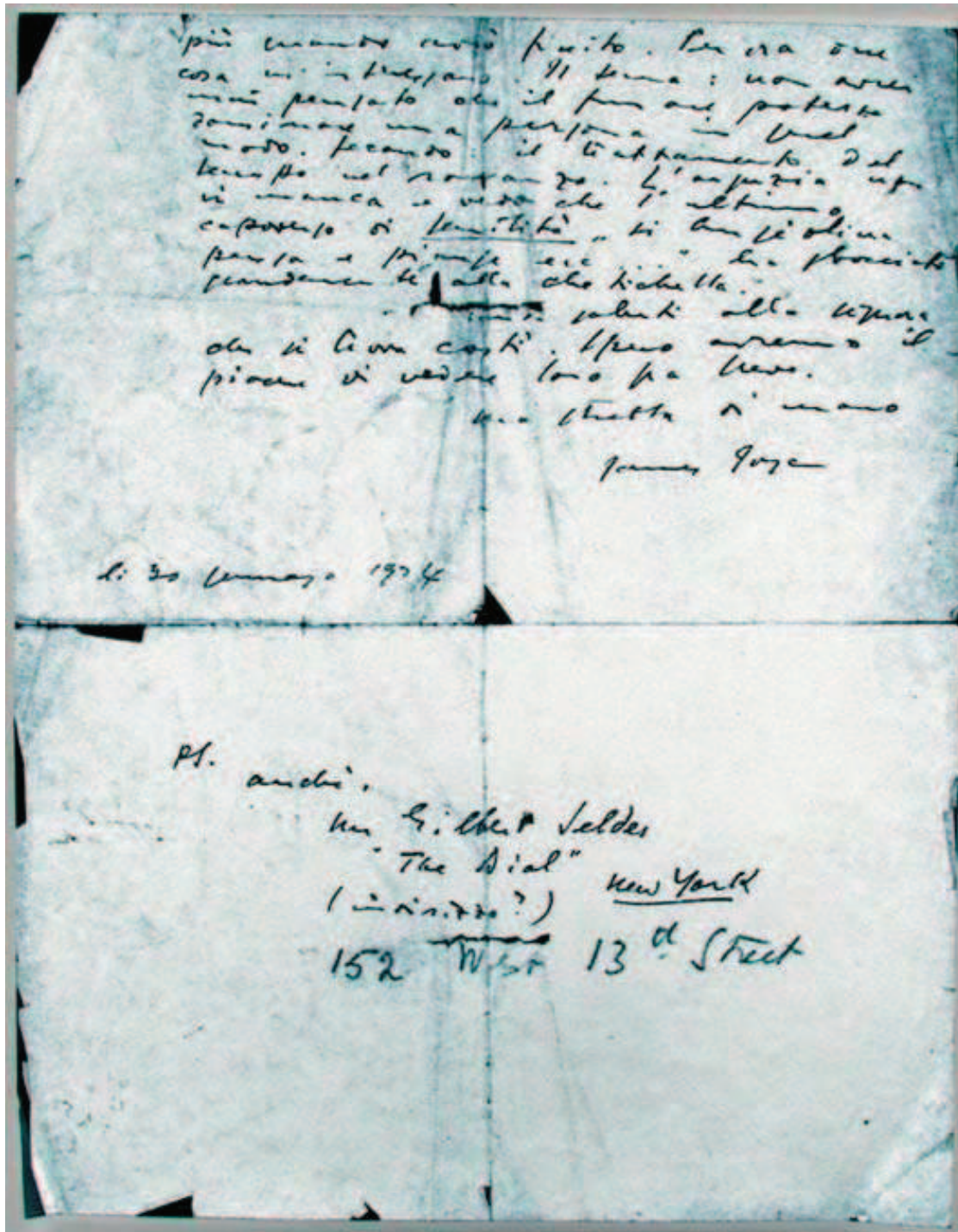

Slika 3. Ulazni dio Muzeja Jamesa Joycea u Trstu

dio građe mogao vidjeti i prije u Narodnoj knjižnici.

Njegovo je osnivanje svojom ostavštinom omogućila Letizia Fonda Savio, Svevo-

va kći (na slici kao dijete sa svojim roditeljima), koja je svu građu u svojem vlasništvu darovala gradu Trstu, uz uvjet da u određenom roku osnuje muzej.

Slika 4. Faksimil Joycova rukopisa

Slika 5. Svevova kći Letizia sa svojim roditeljima

Od samog je početka bilo jasno gdje će se muzej nalaziti, ne samo zato što je Narodna knjižnica već imala sobu posvećenu Svevu, već i zato što i sam pisac u jednome od svojih romana sebe opisuje kao marljivoga gosta knjižnice u kojoj je, kako kaže, mogao uštedjeti novac “profitirajući iz stoljeća kulture”.

Ostavština Letizije Svevo sadržava i nekoliko osobnih piščevih predmeta kao što je polica za knjige, violina, zlatno nalivpero i vrlo malo drugih stvari, jer je vila, kao i piščeva osobna knjižnica, uništena u bombardiranju tijekom Drugoga svjetskog rata. Tako, za razliku od znanstvenika koji proučavaju Leopardija, Vergu ili mnoge druge autore kojima se bavi ova konferencija, stručnjaci za Sveva ne mogu proučiti knjige kojima se služio sam pisac pa ne znaju jesu li pročitane ili ne i ne mogu proučavati bilješke na marginama. Pretpostavke s

tog područja moraju ostati ono što i jesu – samo pretpostavke.

Zbog toga Muzej ima vrlo malo Svevovih knjiga. Ipak posjeduje mnoga izdanja i prijevode njegovih djela koja su nakon rata pobožno skupljale supruga i kći i, naravno, prva izdanja njegovih djela na

Slika 6. Nalivpero Itala Sveva

Slika 7. Violina Itala Sveva

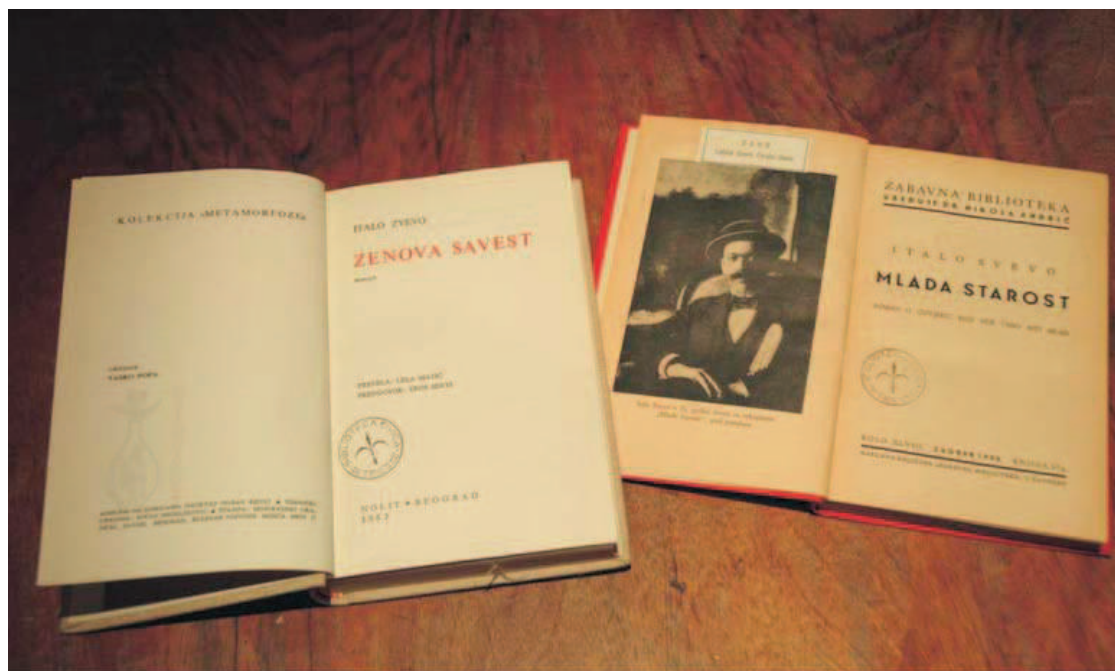
hrvatskome, zajedno sa stotinama znanstvenih djela, eseja, novinskih članaka, disertacija i dr. posvećenih tršćanskom piscu.

Danas se zbirka, bogata već pri darivanju, neprekidno obogaćuje, iako je teško pratiti tiskanje Svevovih djela u svijetu.

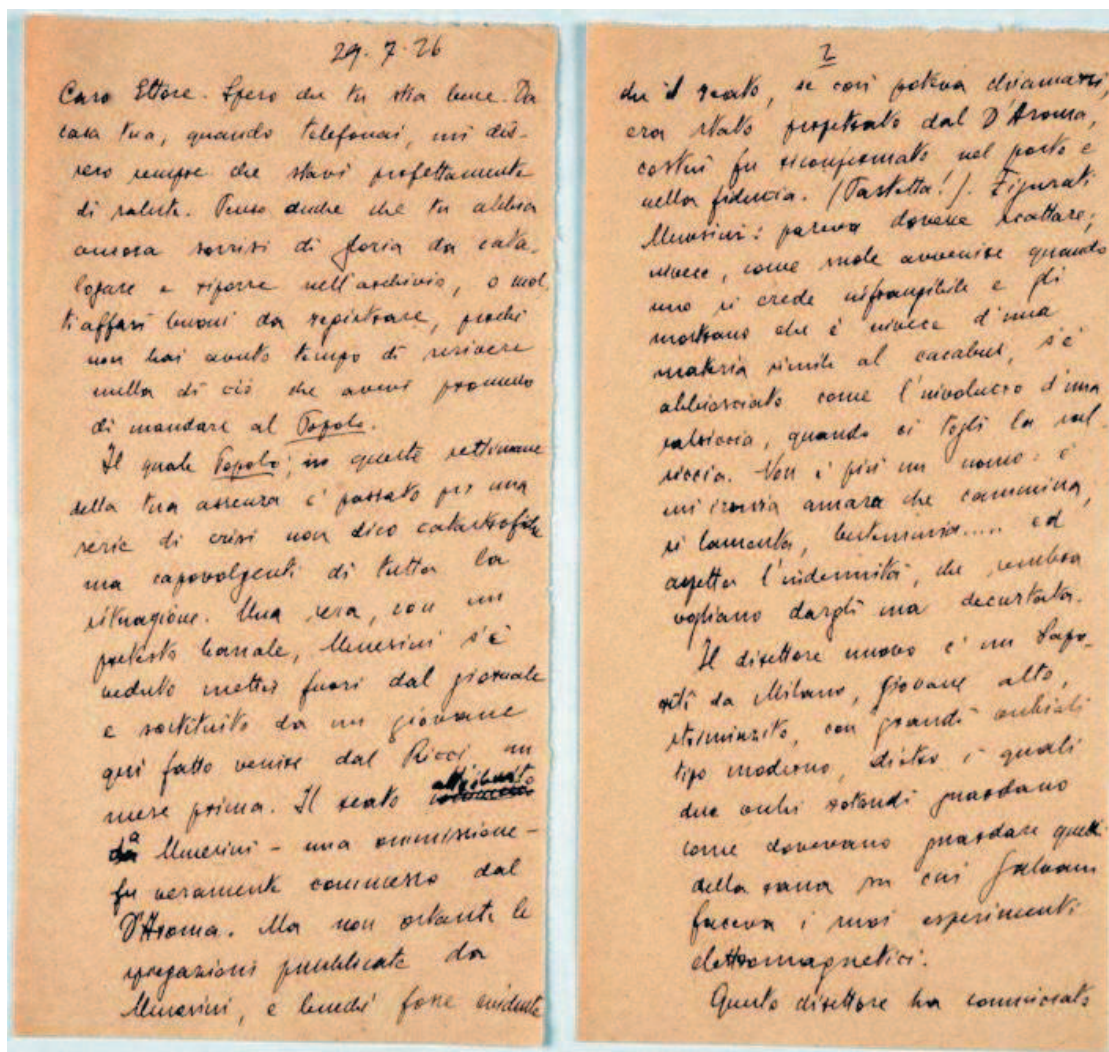
Na izložbi *Se Hai tempo fatti fotografare*, koja će biti otvorena do kraja ove godine, mogu se vidjeti obiteljske fotografije iz ostavštine.

Ostavština, što je najvažnije za stručnjake i znanstvenike, sadržava sve sačuvane rukopise Svevovih kratkih priča, drama, bajki, dnevnika i novinskih članaka. Nažalost, nedostaju rukopisi njegovih romana i vjerojatno će zauvijek biti izgubljeni.

Tu se nalazi njegova i bogata korespondencija od nekoliko tisuća stranica, koja sadržava poznata pisma supruge, kao i mnoga od kolega pisaca, primjerice Jamesa Joycea, Eugenija Montala, Giu-

Slika 8. Iz fundusa Muzeja, prijevodi knjiga na srpski i hrvatski

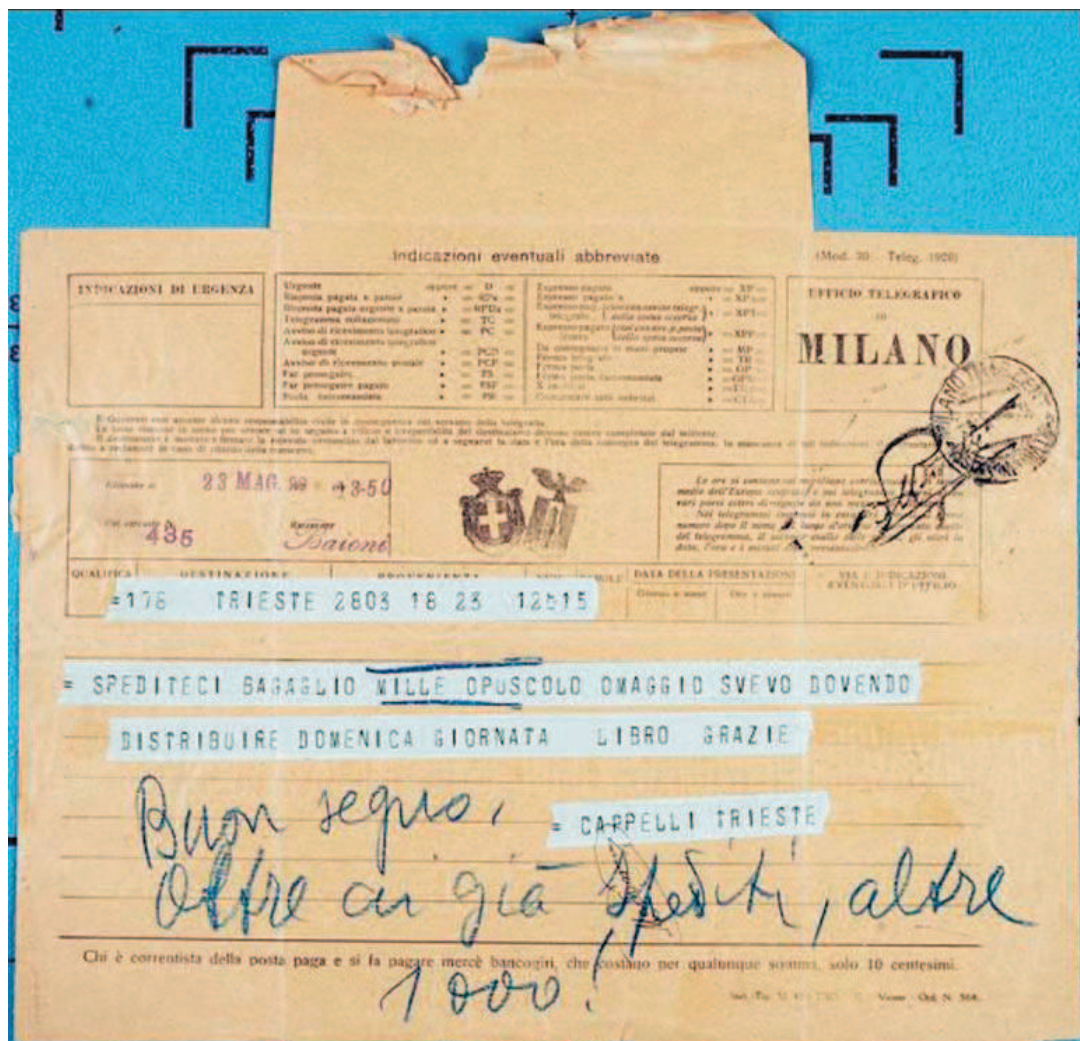
Slika 9. Faksimil Svevova rukopisa

seppea Prezzolinija, Vasca Pratolinija i drugih.

Toliko o zbirci. A Muzej djeluje na tri područja. Prvo su područje stipendije, jer je Muzej pravo mjesto gdje istraživači sa svih strana mogu pronaći željene podatke. Muzej također surađuje u važnim događanjima u Italiji, kao što su velika izložba u Rimu prije tri godine ili Odbor za nacionalno izdanje Svevovih djela, koji financira talijansko Ministarstvo kulture i službeno je dio Muzeja.

Muzej sponzorira i istraživanja o raznim sastavnicama piščeva života i djela

prezentiranima na kasnijim izložbama ili u znanstvenim člancima. U Muzeju, primjerice, možemo vidjeti izložbu *Ova je Engleska toliko drugačija* od prije nekoliko godina, posvećenu Svevovim mnogim boravcima u Londonu i njegovu odnosu prema Engleskoj. Tu je i zbirka Svevovih *Londonskih zapisa*, koju su uredili Brian Moloney sa Sveučilišta Hull i John Gatt Rutter, pisac najvažnije Svevove biografije na engleskome. Postoje katalogi raznih izložbi koje smo postavili tijekom godina, posvećenih Svevu i ženama, Svevovu odnosu s pi-

Slika 10. Iz Svevove privatne arhive

scem Federigom Tozzijem iz Sizene i s Joyceom.

Posljednje je područje širenje Svevovih djela u školama i široj javnosti.

Naše su aktivnosti:

- *Večeri sa Svevom* ili besplatna ljetna uprizorenja Svevovih drama i drugih djela nadahnutih tršćanskim piscem na trgu ispred Narodne knjižnice. Iako poznat po svojim romanima, Svevo je napisao i velik broj dramskih djela, koja većinom nisu prikazana za njegova života, a neka su prvi put izvedena

na Večerima, više od 70 godina nakone piščeve smrti.

- Usto, posebnim događanjem svake godine obilježavamo Svevov rođendan 19. prosinca. Prošle smo godine, primjerice, predstavili jednu od najslavnijih filmskih adaptacija njegova djela *Senilnost* Marca Bologninja.

Tim se događanjima možemo osvrnuti na djelatnosti Muzeja i najaviti buduće projekte te, naravno, dignuti čašu (dvije ili tri) u sjećanje na znamenitoga građanina Trsta Itala Sveva, za kojega su rekli: "Imao je samo svoj genij."

Slika 11. Plakat filma *Mlada starost*, prema romanu Itala Sveva

THE JOYCE / SVEVO MUSEUMS IN TRIESTE: AN EXAMPLE OF LITERARY SYMBIOSIS

The friendship between James Joyce and Italo Svevo is one of the most famous and important literary relationships of the 20th Century. From the time of their first meeting in 1907, when Svevo began taking English lessons from Joyce, to the Triestine writer's death in 1928, the two men engaged in an intense exchange of ideas, manuscripts and literary opinions, while also giving each other important artistic, financial (in Svevo's case) and personal encouragement and support. Svevo would provide Joyce with many of the elements that would enable the Irish writer to conceive and write his masterpiece Ulysses, while Joyce in turn gave Svevo the support and appreciation he needed to continue writing after the failure of his first two books, and would be instrumental in establishing Svevo's reputation in France and Italy in the 1920's.

A century after their first meeting, this relationship continues to live in the two Museums which the City of Trieste has dedicated to these two 'local' writers. In fact, through their extensive printed, manuscript and digital collections, and their combined and individual initiatives, the Joyce and Svevo Museums form a complementary unit which provides visitors with an 'added value' in terms of understanding and appreciating these two great writers and enhances the experience of any visit to Trieste.